

Datum

2021-12-09

Vår referens

Jennie Järvå

Enhetschef

jennie.jarva@malmö.se

Tjänsteskrivelse

Remiss från Kulturdepartementet - Återstartsutredningens betänkande Från kris till kraft – återstart för kulturen (SOU 2021:77) STK-2021-1535 Svar senast 2021-12-29 KN-2021-5505

Sammanfattning

Kulturnämnden har för yttrande fått Återstartsutredningens betänkande Från kris till kraft – återstart för kulturen (SOU 2021:77), från Kulturdepartementet. Svar ska lämnas till kommunstyrelsen senast 2021-12-29.

Kulturförvaltningen menar att utredningen ger en rad konstruktiva förslag till utveckling och förstärkningar av den statliga kulturpolitiken, utifrån en genomarbetad och brett anlagd analys. I förslag till yttrande läggs fokus på insatser för ökad delaktighet, vilket är en prioriterad fråga för Malmös stad. I övrigt föreslår utredningen bland annat en översyn av kultursamverkansmodellen, vilket bör välkomnas utifrån ett storstadsperspektiv.

Förslag till beslut

Kulturnämnden föreslås besluta

1. Kulturnämnden godkänner förslag till yttrande och översänder det till kommunstyrelsen.

Beslutsunderlag

- Remiss angående Remiss från Kulturdepartementet - Återstartsutredningens betänkande Från kris till kraft – återstart för kulturen (SOU 2021:77)
- Remiss från Kulturdepartementet - Återstartsutredningens betänkande Från kris till kraft – återstart för kulturen (SOU 2021:77)
- Rapport - Från kris till kraft – återstart för kulturen (SOU 2021:77)
- Tjänsteskrivelse - Remiss från Kulturdepartementet - Återstartsutredningen (SOU 2021:77)
- Förslag till yttrande - Remiss från Kulturdepartementet - Återstartsutredningen (SOU 2021:77)

Beslutsplanering

Kulturförvaltningens Ärendeberedning 2021-12-06

Kulturnämnden 2021-12-15

Beslutet skickas till

[Här skriver du vem beslutet ska skickas till efter att protokollet är justerat, ange funktion eller organisation. Uppgifterna överförs till protokoll och protokollsutdrag. I fliken expediera till, på

ärendekortet, anger du fullständiga uppgifter som exempelvis e-postadress, som en information till nämndsekreteraren . Om beslutet inte ska expedieras, kan denna text och rubrik tas bort.]

Ärendet

Kulturnämnden har för yttrande fått Återstartsutredningens betänkande Från kris till kraft – återstart för kulturen (SOU 2021:77), från Kulturdepartementet. Svar ska lämnas till kommunstyrelsen senast 2021-12-29.

Bakgrund och kort sammanfattning av utredningen

Regeringen beslutade i december 2020 att tillsätta en utredning med uppdrag att sammanfatta de konsekvenser covid-19-pandemin innebär för kultursektorn, att bidra till att skapa goda förutsättningar för kultursektorns återstart och utveckling samt möjliggöra ett starkt, hållbart och oberoende kulturliv i alla delar av Sverige.

Utredningsdirektivet har fyra delar:

1. *Sammanfatta konsekvenserna av pandemin för kulturen lokalt, regionalt och nationellt, och analysera vilka lärdomar som kan dras av dessa.*
2. *Identifiera vilka insatser som behövs för kultursektorns återstart, återhämtning och utveckling under och efter pandemin.*
3. *Synliggöra nya sätt att tillgängliggöra kultur som har etablerats eller utvecklats under pandemin och som har potential att bidra positivt till att nå de nationella kulturpolitiska målen. Föreslå vid behov åtgärder för att stärka dessa initiativ.*
4. *Identifiera strukturella problem inom kultursektorn och den kulturella infrastrukturen som har synliggjorts under pandemin, identifiera kvardröjande effekter av pandemin och föreslå vid behov åtgärder för att stärka kultursektorns hållbarhet.*

Utredningen har genomförts med utgångspunkt i de nationella kulturpolitiska målen:

- Kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund (*självständighetsmålet*).
- Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet (*delaktighetsmålet*).
- Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska prägla samhällets utveckling (*samhällsmålet*).

Betänkandet publicerades 30 september 2021. I utredningen sammanfattas konsekvenserna av covid-19-pandemin för kultursektorn med utgångspunkt i myndighetsrapporter, intervjuer och exempel från andra länder. Vidare redovisas en analys av strukturella problem som har synliggjorts under pandemin samt nya initiativ för att tillgängliggöra kultur som har etablerats eller utvecklats under pandemin.

Pandemins effekter har drabbat kultursektorns aktörer hårt. Inställd verksamhet och frånvaron av gemensamma kulturupplevelser har också synliggjort kulturens viktiga meningsskapande och sammanhållande förmåga och kultursektorns stora ekonomiska betydelse i samhället.

Med utgångspunkt i analysen redovisas förslag på hur regeringen kan stötta kultursektorn att återstarta, återhämta sig och utvecklas under och efter pandemin. En tvåårig satsning på återstart och utveckling föreslås liksom ett flertal långsiktiga insatser. Bland annat föreslås:

- Sammantaget statliga satsningar om 3,99 miljarder kronor under perioden 2022-2024 och

efter 2024 om 760 miljoner kronor årligen.

- Riktade ekonomiska förstärkningar till en rad områden, bland annat konstnärliga utövare, regional kulturverksamhet, fria kulturaktörer, kulturskolan, kulturella och kreativa och näringar samt digitalisering.
- Fortsatta utredningar och analyser inom prioriterade områden, bland annat av trygghetssystemen, den regionala kultursamverkansmodellen och av en kulturstiftelse med gemensam finansiering från staten och näringslivet.

Förslagen är skrivna utifrån antagandet att de restriktioner som har hindrat allmänna sammankomster och offentliga tillställningar skulle avvecklas under hösten 2021. I annat fall föreslås fortsatta krisstöd, i likhet med 2020 och 2021.

Delar av förslagen i betänkandet har senare inarbetats i statens kulturbudget för 2022. Beslutade satsningar är bland annat stimulansstöd till kulturområdet, stöd till kulturlivets internationalisering och ett produktionsincitament för film. En utredning om stärkt social trygghet för konstnärer har satts igång liksom en ny utredning med uppdrag att ta fram en nationell strategi för kulturella och kreativa näringar.

Kulturförvaltningens synpunkter

Sammanfattning och övergripande synpunkter

Kulturförvaltningen välkomnar återstartsutredningen, som utifrån en genomarbetad och brett anlagd analys ger ett flertal konstruktiva förslag till utveckling och förstärkning av den statliga kulturpolitiken. Det är positivt att utredningen har ett långsiktigt perspektiv och att många aktörer och röster har fått komma till tals i processen. Utredningen synliggör på ett bra sätt att kulturlivet är en komplext ekosystem där de ingående delarna är beroende av varandra.

Särskilda insatser och extra stöd från både statlig, regional och kommunal nivå har varit avgörande för kulturfältets överlevnad under pandemin. Malmö stad har exempelvis fördelat betydande extra stöd till kultursektorn. Barn och ungas rätt till kultur är särskilt viktigt och i Malmö har stort fokus lagts på omställning för att tillgängliggöra kulturen inom de ramar som medgetts av restriktionerna.

Följande synpunkter utgår i första hand från de konkreta förslag till åtgärder och insatser som framläggs i avsnitt 7 i utredningen. Särskild vikt läggs vid förslag relaterade till delaktighetsmålet och åtgärder med syfte att bredda deltagandet och minska snedrekryteringen i kulturlivet. Detta är en av de största strukturella utmaningarna för kultursektorn och en prioriterad fråga för Malmö stad.

Generellt ställer sig kulturförvaltningen positiv till de förslag om kraftfulla ekonomiska förstärkningar som läggs fram. Förslaget om individuella kulturcheckar bör dock inte prioriteras, utan dessa medel bör omprioriteras till förmån för satsningar som mera målinriktat stärker delaktighet och jämlik tillgång till kultur i hela landet.

Vidare ges föreslag om en rad fortsatta utredningar och särskilda uppdrag till berörda statliga kulturmyndigheter. Kulturförvaltningen välkomnar särskilt en utredning av hur kultursamverkansmodellen kan utvecklas. Utifrån ett storstadsperspektiv finns behov av en utvecklad modell som kan tillvara ta storstädernas innovationskraft, kompetens och potential.

7.2 Förslag för kulturens återstart

Utredningen tydliggör pandemins stora konsekvenser för kulturlivet, såsom ökad arbetslöshet och intäktsbortfall, kompetenstapp och problem för nya aktörer att etablera sig. Köpbildning för produktioner, hinder för internationellt utbyte och ett minskat deltagande i kulturlivet är andra negativa effekter. Behovet av tillfälliga förstärkningar är fortsatt stort och föreslås riktas brett mot kultursektorn.

- Kulturförvaltningen ställer sig positiv till föreslagna förstärkningar av de direkta stöden till kulturskapare och kulturaktörer, såsom stipendier, kulturallianserna och musikarrangörerna och filmområdet.

7.2.2 Återstarts- och utvecklingsstöd för en starkare kultursektor.

- Kulturförvaltningen menar att särskilt fokus bör läggas på insatser för att bredda deltagandet och riva hinder som bidrar till snedrekrytering.

7.2.3 Kulturcheckar som stimulansstöd

Detta är den enskilt största posten bland förslagen, och är på nationell nivå en hittills oprövad form av kulturpolitisk insats i Sverige. Kulturcheckar för deltagande i kulturskolan och andra modeller har dock prövats på kommunal nivå. Andra exempel finns internationellt, bland annat riktat till specifika målgrupper.

Kulturchecken är en tillfällig insats riktad till kulturpubliken, men syftet är främst att stötta kulturaktörerna. Enligt utredningens egen analys är ekonomin dock inte det största hindret för kulturdeltagande, utan snarare kulturvanor kopplade till socioekonomisk bakgrund. Utbudet och därmed förutsättningarna att nyttja en kulturcheck är också ojämnt fördelade beroende på var man bor i landet.

- Utifrån delaktighetsmålet finns en risk att en satsning på kulturcheckar ökar skillnaderna i kulturdeltagande mellan olika grupper. En allmän utdelning av kulturcheckar kan inte heller bedömas ge långsiktiga effekter för kulturlivet som motsvarar den höga kostnaden. Kulturförvaltningen menar därför att andra former av insatser bör prioriteras.
- Om man vill gå vidare med förslaget om kulturcheckar krävs en fördjupad utredning och analys av förutsättningarna och effekterna i en svensk kontext.

7.3 Långsiktig förstärkning av kulturens ekonomiska förutsättningar

Utredningen föreslår en lång rad permanenta förstärkningar av de statliga anslagen till konstnärer, kulturaktörer och till regional kultur inom kultursamverkansmodellen. Vidare föreslås ökade möjligheter till fleråriga och mera långsiktiga stödformer.

- Kulturförvaltningen ställer sig generellt positiv till de anslagsförstärkningar som föreslås.
- För att öka och främja synergieffekterna i bidragsgivningen behövs en tätare dialog mellan de statliga myndigheterna och de berörda kommunerna, som står för en betydande samfinansiering av många kulturverksamheter. Detta gäller särskilt storstadskommunerna.

7.4 Stärk internationellt utbyte och samverkan

Utredningen föreslår en förstärkning av Kulturrådets stöd till internationellt utbyte samt ett

särskilt stöd för medfinansiering av EU-projekt.

- Kulturförvaltningen ställer sig positiv till förslagen.

7.5 Stärk trygghetssystemen:

Utöver redan pågående utredningar kring konstnärers sociala trygghet föreslås en särskild utredning om hur konstnärstipendier ska hanteras i trygghetssystemen samt ett uppdrag till Försäkringskassan att utveckla informationen till dem som kombinerar olika anställningsformer och inkomstkällor.

- Pandemin har synliggjort de stora bristerna i tryggheten för kulturutövare och kulturförvaltningen välkomnar de föreslagna åtgärderna.

7.6 Ta tillvara digitaliseringens möjligheter

Inom området föreslås flera utredningar och satsningar, bland annat kring samordning av bibliotekens utlåning av e-böcker, digitalisering inom kulturarvssektorn samt kunskapsspridning om upphovsrättsfrågor i det digitala landskapet.

- De föreslagna förstärkningarna och satsningarna är positiva.
- En ensidig satsning på ny teknik riskerar att förstärka den digitala klyftan mellan olika samhällsgrupper. Ett tydligt uppdrag att verka för ökad delaktighet behöver inkluderas i det fortsatta arbetet med digitalisering inom kultursektorn.

7.7 Förbättra förutsättningarna för kulturella och kreativa näringar (KKN)

Inom området föreslås ett nytt incitamentsstöd för film- och TV-produktion samt ett exportstöd till förmedling av kultur på en internationell marknad.

- Kulturförvaltningen ställer sig positiv till förslagen. Ett nationellt incitamentsstöd för filmen stärker förutsättningarna för lokala och regionala aktörer att arbeta för en kvalitativ filmproduktion.

7.8 Stärk kulturskolan och kultur i skolan

Utredningen föreslår bland annat ett ökat stöd till kulturskolans utvecklingsarbete samt kunskapsstöd till skolor om kulturens värde. Vidare föreslås en utredning för att undersöka behovet av ytterligare insatser för en jämlik tillgång till kulturskolan.

- Skolan har en avgörande roll för att ge barn ett första möte med kulturen och för att uppnå delaktighetsmålet, och arbetet måste ske lokalt och med hög kontinuitet. Effekterna av pandemin kan annars bli att flera årskullar av barn missar det viktiga mötet med den levande kulturen. Malmö stad har goda erfarenheter från ett långsiktigt arbete med alla barns rätt att möta kultur, här kallad Malmös kulturella allemansrätt. Utöver de insatser som föreslås bör kommuner som arbetar med nyskapande metoder för ökad delaktighet få stöd för att systematisera och sprida dessa nationellt.
- En jämlik tillgång till kulturskolan är ett viktigt mål och kulturförvaltningen ser gärna en utredning om en framtida kulturskolelag.

7.9 Bredda deltagandet och minska snedrekryteringen i kulturlivet

Utredningen pekar på att pandemin har förstärkt de strukturella utmaningarna inom kultursektorn. Särskilda svårigheter finns när det gäller att uppnå delaktighetsmålet, som gäller

att alla ska kunna delta i kulturlivet. I avsnitt 4 *Utvecklingsområden för delaktighetsmålet*, ges en bred belysning av hinder och möjligheter kopplat till bland annat bostadsort, bakgrund, funktionsvariation och när det gäller barns och ungas möten med kultur.

Två specifika uppdrag föreslås, till Myndigheten för kulturanalys för analys och kartläggning samt att tillföra 1 miljon kronor till Kulturrådet för seminarier och erfarenhetsutbyte.

- Kulturförvaltningen menar att utredningen ger förvånansvärt begränsade förslag inom detta område, utifrån de stora behov som identifierats. Det är positivt med analys och erfarenhetsutbyte men dessa utvecklingsinsatser behöver vara mera kraftfulla.

7.10 Utveckla kulturpolitikens inriktning

Föreslagna insatser är att tillsätta en utredning med uppdrag att undersöka hur kultursamverkansmodellen kan utvecklas, att en färdplan för filmpolitiken tas fram samt vissa insatser för att stärka infrastrukturen inom området bild och form. Vidare föreslås en utredning av möjligheterna till ökad samfinansiering mellan statliga och privata medel genom bildandet av en kulturstiftelse.

- Kulturförvaltningen ställer sig generellt positiv till föreslagna insatser.

7.10.1 Utred hur kultursamverkansmodellen kan utvecklas

- Ur ett storstadsperspektiv välkomnar kulturförvaltningen en utredning av kultursamverkansmodellen. Storstäderna har en nyckelroll inom landets kulturella infrastruktur, med innovationskraft, resurser och en koncentration av professionella kulturutövare och institutioner av nationell betydelse.
- För att stärka möjligheterna till utveckling i hela landet - lokalt, regionalt och nationellt - finns behov av nya och mera flexibla former för dialog och samverkan, som skapar synergieffekter och främjar gemensamma satsningar.

7.10.4 Utred förutsättningarna för en kulturstiftelse

- Behovet av stärkt finansiering av kultursektorn har blivit tydlig under pandemin. För att stärka kultursektorns oberoende och konstens frihet behövs också alternativa finansieringskällor. Initiativet att stimulera och utreda en breddad finansiering av kultursektorn är därför positivt.

Ansvariga

[Här kommer namnet på de chefer som i systemet har godkänt ärendet inför nämnd att hämtas in automatiskt. Du behöver bara skriva något under denna rubrik om du INTE kommer att få ärendet godkänt digitalt.]